

LUPETA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82 —

.. . . . APARE
sub direcția unui
comitet de redacțiune.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
insertiuni după învoială.
Scrisori netruncate se refuză.

Deputații naționaliști și Reichsratul din Viena.

Adânc i-a atins pe politicianii șovinisti, ținuta parlamentului din Viena. Presa șovinistă, deputații șovinisti, zbură, țipă de durere, de indignațiune prefăcută, pentru așa numitul amestec al unui stat străin, în afacerile noastre interne.

La tot cazul, stăm în fața unui fenomen politic, care merită întreaga noastră atențiune.

Ca se înțelegem lucrurile, trebuie să cunoaștem istoria trecutului, precum se cuvine se pătrundem în natura situațiunii actuale politice.

Ce ne învață istoria?

Ne învață, că intervențiuni de natură politică, diplomatică, amestecul unor guverne, în afacerile interne ale altor țări, au fost și sunt la ordinea zilei.

Mai ales în epoca lui Napoleon III. a avut un rol însemnat principiul ne-intervențiunii politice în afacerile altor state, și anume după revoluțiunile din 1848—9 și rescoalele, emigrațiunile și conspirațiunile întâmplare în Franța, Italia, Ungaria, România, Turcia și aproape în toată Europa.

Așa erau vremurile. Zefirul libertății a suflat peste Europa; popoarele au gustat din apa dătătoare de viață a libertății politice și cetățenești, și ordinele de drept public, așezată pe privilegiile unor clase de oligarhi și de așa numita nobilime, n'a mai putut rezista față de năvala justă a spiritului timpului de redesteptare. Rând pe rând s'au cucerit toate baricadele ridicade de feudalism, și s'au sfărâmat cătușile, obezile de sclăvie, ce erau puse pe mâinile și picioarele popoarelor.

În Italia cu deosebire era grozavă febrerea politică.

Tendința spre unitatea Italiei era în văzduh, era în inimile tuturor cetățenilor de sub cerul albastru al peninsulei încântătoare.

În contra acestei tendințe era toată ființa politică a statelor mici, în cari trăiau divizați, și, în cele mai multe, tiranizați cetățenii de aceeași limbă și națiune. Lombardo-Veneția gema sub dominațiunea Austriei, regatul Neapol și Sicilia sub Burboni, Toscana, Modena, Parma, erau principate, sau ducate, fiecare cu un tiran în frunte,

în rîvna lor ne bună de a-și asigura domnia în contra rebelilor, în contra tendințelor politice spre unitatea Italiei: prigoniau presa, prin cenzuri și sechestre, prigoniau în mod sălbatic pe cetățeni, prin procese, prin gloabe, prin temniți, și nu arare-ori prin ucideri. Piemontul, Franța, Elveția, Anglita, erau pline, gemeau de emigranți italieni. Cavoul, cu regele său Victor Emanuel, reclamau neîncetat în favorul Italianilor prigoniti. Mai mult străntoreau pe Austria și pe Burbonii din Neapol, cum se zicea din regatul celor două Sicilii. Napoleon sprijinea aspirațiunile politice ale Italianilor.

În aceste vremuri a inventat diplomația austriacă principiul ne-intervențiunii politice, în afacerile interne ale statelor străine.

Era ultima nădejde a sistemului de impilare a popoarelor.

Tiranii mici și mari cugetau în sine, că dacă n'or putea să rămână la adă postul controlului public, cu armata, cu poliția, cu tabăra oamenilor interesați, vor putea înfrânge pornirea popoarelor, spre libertate și independență.

Asta e teoria și practica principiului de ne-intervențiune, în veacul XIX.

Și rezultatul? Îl cunoaștem cu toții. Conspirațiunea italiană, emigrațiunea maghiară, republicanii francezi, au lucrat din răsputeri pentru realizarea scopurilor lor politice, în scopul și în contra doctrinei despotice de ne-intervențiune.

Să rămânem numai la politica națională maghiară. Nici un popor nu s'a folosit mai mult de intervențiunea puterilor, a statelor străine, ca și poporul maghiar.

Istoria e vie încă, evenimentele sunt ca de ieri-alaltăieri.

Oare fost-a vre-un stat în Europa, a cărui intervenție nu a solicitat-o emigrațiunea kossuthistă maghiară? Mergem pe rând după datele istorice.

Incepând dela Turcia, unde s'au refugiat mai întâi, după înfrângerea rebeliunii din 1849, au trecut în Anglia, au bătut la ușile lui Napoleon, au antișambrat pe la Victor Emanuel și Cavour în Piemont, ba au cerut și intervenția Rusiei, pe urmă s'au aliat cu Cuză-Vodă, și în sfârșit au pactat cu Bismarck, punându-i la dispoziție

puterea insurgenților sub comanda lui Klapka.

Un șir întreg de cereri de intervențiuni. Și ce promisiuni făceau Românii din Ardeal, ce drepturi naționale ne asigurau, prin mijlocirea lui Cuză-Vodă, numai să le vină în ajutor Moldovenii!

Atunci nu declamau cu atâta furie în contra amestecului străin, ci din contră îl invocau, pentru-că se simțeau asupriți în sentimentele lor naționale, și se plâneau, că o putere politică dușmănoasă le răpește drepturile naționale, cultura națională.

Și oare naționalitățile nemaghiare, românii, slovacii, sârbii, germanii, sunt ei astăzi în stare mai favorabilă, decât cum au fost ei pe acele vremuri?

La asta să răspundă cu sinceritate, și cu simț de dreptate!

Nu aceea e întrebarea, că dreaptă sau nedreaptă, admisibilă sau neadmisibilă este intervenția Reichsrathului austriac în afacerile interne ale Ungariei, ci trebuie se punem întrebarea: că proiectul de rezoluțiune al părintelui Schillinger conține adevăr sau nu conține?!

E drept, că națiunile nemaghiare din Ungaria sunt oprimate?

E drept, că legea numită despre egala îndreptățire a naționalităților, lege sancționată, și în deplină vigoare, lege adusă ca o lege fundamentală a naționalităților: nu numai că este neexecutată, ci este pe toată ziua batjocorită și eludată în paguba țării și a popoarelor?

E drept, că în Ungaria se lucrează la realizarea utopiei de stat unitar național maghiar?

Dacă aceste și alte gravamine, de natură politică, culturală și economică, nu sunt adevărate, atunci amestecul austriacilor e nedrept.

Dar dacă toate aceste sunt drepte și adevărate, precum sunt în realitate, atunci de ce se turbură, pentru o critică obiectivă, pentru o reclamațiune îndreptățită?

Epoca păreților chinezi a dispărut, tirania feudală înzădar mai vrea să-și mențină sau să-și întărească așezămintele anachronistice: spiritul libertății popoarelor va mătura sistemele de asuprire și de nedreptate.

Cei ce-și iubesc patria, în adevăr, nu cu vorbe goale, să se nizuiască,

se facă se dispară cauzele neîndestuirii popoarelor!

Pân'atunci înzădur se indignază, înzădar se svârcolesc, libertatea, cultura și civilizațiunea nu-și va opri mersul seu firesc de dragul unor asupritori descreați, ci va merge înainte, lucrând la înfrățirea popoarelor prin libertățile naționale.

In chestia școlară. Suntem informați, că în multe comune românești autoritățile intervin cu forța pe lângă forurile noastre școlare pentru a șterge inscripțiile românești de pe frontispiciile școlilor și a le înlocui cu inscripții maghiare,

Atragem atenția comitetelor școlare, că legea nu conține o dispoziție de natura aceasta, și, că în virtutea legii, școlile noastre nu pot fi atacate de caprițile agenților administrativi, ci existența lor, așa cum este, li-o garantează paragraful legii.

Aceia cari se abat dela dispozițiile legii existente comit abuzuri, cari trebuiesc pedepsite. Rugăm deci pe toți bunii români, cari au cunoștință despre astfel de cazuri să ni-le comunice așa cum s'au petrecut, sau dacă există acte în scris, prin cari s'au luat dispoziții în acest sens, să ni-le trimită în copie, pentru a le înainta clubului deputaților noștri.

Acesta la rândul său va interveni pe lângă ministrul cultelor, ca să se dea ordin pentru restabilirea și respectarea drepturilor noastre.

Condamnări nouă. Eri s'a terminat la tribunalul din Oradea-Mare procesul de „agitație“ pornit împotriva alor 41 de țărani români din cercul Ugra. Dezbaterea procesului s'a început luni, sentința a fost rostită însă numai joi. Dintre cei 41 de inculpați nu s'au prezentat decât 29 inși, dintre cari au fost condamnați

Gheorghe Botoș	la	1 an.
Ioan Noaghin	„	9 luni,
Todor Noaghin	„	6 „ și
Todor Negreu	„	9 „

temniță grea și suportarea cheltuielilor de proces cari se urcă până acum la suma de peste 2000 de cor.

Inculpații cari au lipsit vor fi escortați la o nouă dezbateră, al cărei termin nu s'a fixat încă.

Dl Ștefan C. Pop, deputat dietal, a supus chestia atacurilor îndreptate de „Tribuna“ în contra sa, apretieri clubului naționalist. Clubul deputaților naționali a fost și este de părere, că între împrejurările actuale nu este cu cale a intra în polemici ziaristice, cari numai în dauna cauzei naționale pot fi. Nu află deci cu cale, ca dl Pop să intre în polemici ziaristice, cu atât mai vârtos nu, că ținuta d-sale în chestia Vaida a fost la timpul său aprobată de club.

Suntem însă autorizați să declarăm, că afirmațiile „Tribunei“, în ce privește expresiile folosite de dl Șt. C. Pop în redacția „Tribunei“ despre dl deputat Vaida, — nu corespund adevărului.

Libertățile politice în Ungaria. Un răspuns nimerit la frazele dlui ministru președinte Wekerle că nicăiri în lume nu se bucură naționalitățile de atâtea libertăți cași în Ungaria, — ne dă numărul din urmă al revistei slovacești „Obzor“, în care găsim tabloul condamnărilor politice ale fraților slovaci.

În timpul dela 1 Ianuarie 1898 până la 15 Octomvrie 1907 slovaci au avut 106 procese politice (în tablou sunt luate numai procesele terminate definitiv), în cari dintre 568 de acuzați 389 de inși au fost condamnați. Dintre acești condamnați 327 de inși sunt țărani!

Mai multe procese a avut, firește, și la slovaci presa. Ziarul deputatului Hodja „Slovensky Tyzdenik“, care abia acum împlinește patru ani de existență, a avut 12 procese, (condamnările: 1 an și 2 luni închisoare de stat, 1 an 14 zile închisoare ordinară și 1667 coroane amendă din cauție); „Ludove Noviny“, ziarul deputatului dr. Blaho tot 12 procese (condamnările: 3 ani închisoare de stat, 1 an 14 zile închisoare ordinară și 3400 cor. amendă; „Narodnie Noviny“ a avut 10 procese (cond. 1 an 8 luni 27 zile închisoare de stat și 3600 cor. amendă...) și celelalte ziare tot așa.

În acești zece ani în 63 de procese 389 de acuzați au fost condamnați la 36 ani 4 luni și 17 zile închisoare și 24.538 coroane amendă.

Mai interesantă e însă comparația ce-o face „Obzor“ între numărul proceselor și condamnărilor din era guvernelor liberale și numărul celor din era coaliționistă.

Sub guvernele liberale, în cursul alor 8 ani, au fost condamnați în 27 procese 83 de slovaci la 12 ani 1 lună 16 zile închisoare și 10.726 de cor. amendă; în era coaliției, în vreme de 17 luni de când e la putere, în 37 procese 306 slovaci au fost condamnați la 24 ani, 3 luni și 1 zi închisoare și 12.012 cor. amendă.

Calvarul fraților slovaci e tot atât de dureros ca și al nostru...

Ugron împotriva moștenitorului de tron. Șeful dinastiei Ugron, deputatul săcui Ugron Gábor publică în numărul de eri al fițiței „Magyar Nemzet“ un articol vehement „Stăpânul lui Lueger“, în care atacă cu violență pe moștenitorul de tron (fără să-l numească însă), spunând că el stă în dosul mișcării ce s'a pornit în Reichsrath în favorul naționalităților.

„În Reichsrath, rolul lui Lueger și al tovarășilor săi e un rol stupid, nevinovat. E un rol de câni de măcelari, cari îi atacă pe cei asupra cărora îi asmuță stăpânii lor. Ministrul președinte Beck a pierdut anumite (subliniările sunt ale originalului maghiar) grații și și-a atras anumite nemulțumiri. Și-a atras mânia stăpânului de acum a lui Lueger. În pierderea acestei grații, Ungaria nu e părtașă fiindcă nu s'a bucurat nici odată de ea și, prin urmare, nici n'a putut-o pierde...“

Și pe tonul acesta Ugron o duce trei coloane... cari mișună de expresii grosolane atât de potrivite cu firea acestui „mare“ patriot și furnisor de ovăs.

Criza croată nu prezintă momente nouă. În consiliul de miniștri ținut Miercuri, banul Rakodczay a continuat cu comunicările

sale și aceiaș zi seara s'a întors la Zagrab pentru a lua măsurile necesare pentru publicarea alegerilor.

Dieta se va convoca probabil pe ziua de 11 Martie.

Duelul Polónyi-Wekerle. În ședința de eri a Camerei ministrul-președinte Wekerle răspunzând la discursurile rostite în chesia cotei a zis și cuvintele „sunt și politicieni cari nu trăiesc decât în comptul reputației politice a altora“.

După ședință, Polónyi s'a dus numai decât la Wekerle și în auzul multora i-a pus întrebarea: Și la mine se refer cuvintele acele?

Wekerle n'a răspuns decât la a doua provocare alui Polónyi.

— Dacă cu tot prețul îți să mă declar, o fac: da, și la d-ta se refer.

Asta-i infamie! — i-a zis Polónyi, palid, tremurând.

Incidentul acesta a făcut senzație mare în cercurile politice. Se zice, că Wekerle a cerut dela Majestatea Sa pe cale telegrafică voie să-l chieме pe Polónyi la duel.

Azi înainte de amiazi, ministrul-președinte i a și trimis lui Polónyi martori. Polónyi nu și-a numit încă martorii.

Amestecul Austriei în chestii ungare.

Presa vieneză care stă în șoldul guvernului ungar încearcă să prezinte moțiunea votată de Camera austriacă drept o manoperă a clericalilor reacționari. Desmintirea o aduce însă, tot «N. Freie Presse», și încă în acelaș număr, când scrie că împotriva moțiunii au votat numai clericali. O altă dovadă e că moțiunea a fost iscălită și de baronul Hock, unul dintre cei trei deputați liberali evrei ai Reichsrathului, precum și de Dr. Redlich, progresist german.

Cest din urmă a ținut în ședința de Miercuri a Camerei austriace un discurs foarte interesant, ocupându-se cu declarațiile ministrului-președinte Beck.

«Aducem și noi germanii o jertfă morală — a zis dr. Redlich între altele, — când chiar acum la împlinirea de 40 de ani dela încheierea primei transacțiuni aprobăm o învoială, care dă pe mâna egemoniei națiunii maghiare o mare parte a connaționalilor noștri din Ungaria. Și nu e vorba numai de Germani, ci aceiaș soarte o au și Slovaci, Români și celelalte naționalități nemaghiare».

Oratorul admite că a fost, poate, datorita guvernului să refuze intermedierea ce i s'a cerut prin rezoluția lui Schillinger, — protestează însă chiar și numai împotriva gândului că parlamentul n'ar avea dreptul să se ocupe cu stările interne ale Ungariei.

«Când am încheiat transacțiunea, am fost cu toții stăpâniți de simțământul că nu e cu cale să-l lăsăm pe poetul norvegian izolat, că nu e demn ca numai el singur să se pronunțe despre evenimentele dintr'o țară, care ca întreg alcătuiește o parte constitutivă a monarhiei create prin sancțiunea pragmatică (Aplauze generale). Noi prin rezoluția aceasta n'am voit decât să creăm o atmosferă de prietenie între aceste două state, cerând ca una dintre legile fundamentale ale Ungariei să se execute mai drept».

„Articolul de lege XLIV din 1868: legea naționalităților, e monumentul grandios al unui spirit, care, durere, în Ungaria a murit de mult!“

În această lege Ungaria se obligă a purta grijă de naționalități și cultura lor și se protestează împotriva eventualei maghiarizări a bisericii și școlei. Se referă apoi la un discurs alui Deak care cu sprijinul inaugurării unui gimnaziu sârbesc a zis: «Dacă voim să câștigăm naționalitățile, trebuie să-i facem să iubească viața din Ungaria. A voi asuprirea naționalităților, ar fi cea mai păcătoasă barbarie!».

Durere, însă, de părerile și tendințele a-

ceste sunt prea îndepărtați nu numai opinia publică a națiunii maghiare, ci și o mare parte a presei vieneze. Rezoluția n'a avut caracter agresiv. Se poate oare considera de amestec nechiemat dacă deputați cari dincolo de Leitha au connaționali se interesează de soarta acestora, — când avem armată comună și când dragonii noștri la alegerile din Ungaria trebuie să terorizeze alegătorii naționalităților? Noi am primit rezoluțiunea, fiindcă am văzut nenumerabilele și marile nedreptăți ce se săvârșesc împotriva naționalităților din Ungaria. (Aprobări vii).

Dacă e să se îplinească dorința d-lui ministru-președinte ca în Austria să se nască un curent mai prietenesc față de Ungaria, nu e de ajuns că noi să tăcem, ci trebuie să se schimbe stările de dincolo. Rezoluția nu exprimă decât dorința să se pună odată capăt stărilor din Ungaria — rușinoase și pentru Austria — cari în Europa întregă se discută cu atâta indignare. Trebuie să protestăm dară împotriva cuvintelor grosolane ce s'au rostite ieri în Camera Ungară.

Acești oameni sunt mai puțin îndreptățiți să critice pe alții. Sensibilitatea Maghiarilor pare a fi așa de mare numai fiind că am atins o rană care îi doare, o rană despre cari ani lungi au reușit să seducă opinia publică a Europei. (Aplauze vii și îndelungate).

Oratorul încheie cu o declarație energică primită de Camera întregă, cu aplauze și aprobări zgomotoase.

„In Marile viitor din nou ne vom vedea aici și vom mai avea atunci de lucru cu Ungaria. Chiar de aceea e foarte la loc dacă încheiăm campania aceasta cu declarația făcută opiniei publice a lumii întregi, că regretăm adânc stările interne din Ungaria și suntem de părerea că un spor de dreptate față de naționalitățile nemaghiare nu poate să fie incompatibilă cu existența statului ungar”.

Chestia naționalităților Wekerle și Apponyi.

Energia cuminte cu care în vremile din urmă presa europeană — mai ales cea engleză — a început să critice politica guvernului ungar și să arate falșitatea făgăduințelor lui, — i-a îndemnat pe miniștri Wekerle și Apponyi să «reducă» la valoarea lor reală «calomniile» răspândite de naționalități.

Înainte de toate a primit în audiență pe corespondentul ziarului «Daily Telegraph» din Londra, căruia i-a spus următoarele:

«Imi pare foarte rău de cele ce scriu ziarele englezești, relativ la pretinsele (?) asupriri ale Naționalităților din partea maghiarilor. Atât ziarele mari engleze, cât și altele din străinătate, se năpustesc cu furie asupra poporului maghiar, scriind despre dânsul, că nu s'a civilizat nici acuma, și că se poartă față de Naționalitățile din Ungaria, în modul cel mai brutal, ținând să le despoae de caracterul lor național. Aceste sunt simple scornituri, isvorâte din creerii unor oameni, cari nu cunosc de fel starea locuitorilor din Ungaria. Nu-i adevărat că noi Maghiarii, asuprim Naționalitățile sau că voim să le maghiarizăm. Din contră, afirm sus și tare, că nicaeri nu se bucură Naționalitățile, de atâtea drepturi, ca la noi (!) Ba ce e mai mult:

Nu este adevărat, că noi le maghiarizăm, ci din contră, ele ne asimilează pe noi. Citiți statisticele dela 1860 și până în ziua de astăzi, și vă veți convinge de afirmațiunea mea. E drept, că nu se respectă întru toate prescripțiunile Constituției. Însă aceasta nu se întâmplă în întreaga țară, ci numai se întâmplă pe ici pe colo. Ne vom da cea mai mare silință, ca să punem capăt abuzurilor ce se fac din partea unor funcționari administrativi.

Cu privire la «chestiunea croată», trebuie să vă mărturisesc, că oamenii o exagerează prea mult. Pot să vă afirm cu toată convingerea, că nici odată nu s'a respectat autonomia Croației așa de mult, ca de guvernul actual (!). După ce se vor mai potoli spiritele în Croația și vor înceta agitațiile artificiale, vor vedea mai clar și Croații și se vor convinge, cum că n'au făcut bine, când s'au năpustit asupra noastră și că numai în deplină frăție cu Maghiarii își vor putea apăra autonomia lor națională și independența lor etnică».

Ziaristul Englez, după ce l'a ascultat pe D. Wekerle până la sfârșit, i-a răspuns:

— Foarte frumos grații, Excelență, și dacă și faptele D-voastră s'ar potrivi cu spusele acestea, atunci de sigur ar domni cea mai bună înțelegere între popoarele din Ungaria.

Frazele și afirmațiile false ale ministrului-președinte n'au făcut asupra ziarului englez nici o impresie. Opinia publică din străinătate nu se mai mulțumește cu desmintiri platonice.

Pănade, Cristian, Pecica, Cernova... nu se pot desminti cu accentuarea unui liberalism falș care nici odată n'a lipsit atât de mult — cași acum sub domnia coaliției.

D-l Wekerle a făcut declarații despre chestiunea naționalităților, și în Camera magnaților, în ședința dela 18 Decembrie, cu prilejul discuției asupra proiectului de lege monoparagraf.

Într'un lung discurs primul ministru Wekerle a spus că condițiunile de dezvoltare ale vieții economice trebuie puse pe o bază sigură, lucru care s'a înlesnit prin compromis. Cât despre chestiunea croată și despre chestiunea naționalităților, este adevărat, zice ministrul, că avem tratat cu vechiul partid național al Croației, dar în trecerea vremilor nu s'au observat la timp oarecare simptome cari au luat caracterul pernicios de astăzi.

Cât despre naționalități ministrul președinte este de părerea că a ocupa pe intelectualii naționalităților și a le procura locuri este satisfacțiunea unei dorințe justificate și un mijloc de a evita ca oamenii inteligenți să ia parte la întărirea instinctelor josnice ale populațiunii «Am procedat în totdeauna cu uniformitate și dreptate, ceea ce va forma în totdeauna direcțiunea politicii noastre de înțelegere comună (!!!)».

Primul ministru Wekerle, refuză ca cu desăvârșire nefundată, de nesuștinut și anticonstituțională interpretarea croaților că tratatul dintre Austria și Croația poate fi încheiat numai cu consimțământul croaților. În ce privește regulamentul căilor ferate, guvernul ar fi voit să facă să se adopte limba de serviciu croată, dar nu s'a putut.

Înaintea unui for mai puțin ilustru, a luat cuvântul și contele Apponyi pentru a discuta modalitățile cum s'ar putea pune capăt calomniilor ce se pun la cale împotriva Ungariei.

Declarațiile sale le-a făcut la ședința Ligii maghiare («Országos magyar Szövet-ség»), care a ținut conferință Miercuri seara într'o sală a parlamentului. Primit cu aplauze din partea celor de față, Apponyi a rostit un lung discurs în care s'a ocupat cu activitatea societăților culturale maghiare, cari până acum n'au dat decât dovezi de indolență și lipsă de energie.

«De-o vreme încoace se lucrează sistematic împotriva națiunii noastre, care în străinătate e calumniată și ponegriată din partea dușmanilor săi». Chiemarea Ligii e să facă tot posibilul ca opinia publică europeană să-și creeze despre națiunea maghiară o părere mai favorabilă, adică «mai justă...» Și tot despre calumniile a vorbit până la sfârșit...

Toți miniștri vorbesc numai despre «calomniile» și «ponegriri...» Parcă «liberalis-

mul» guvernelor maghiare ar sili pe cineva să calomnieze... Presa din străinătate în articolele sale nu spune decât o mică parte a adevărului trist. Calomniile le-au răspândit cu ani înainte actualii detentori ai puterii. Cei ce luptă pentru adevăr și dreptate n'au nevoie de calomniile.

O întimpinare.

Domnul Dr. Samuil Vladone, în nr. 258, 259 și 260 din „Lupta” răspunzând „Almăjanului” la articolul publicat în nr. 249, atinge și persoana mea, ceea-ce mă silește să răspund și eu la unele afirmații.

Înainte de toate declar, că nu știu cine e „Almăjanul” ca e nu trebuia să arunce ulei în foc dând ansă la certe urâte.

Dl Dr. Samuil Vladone afirmă, că la venirea sa în Bozoviciu, în anul 1905, nu a aflat partid național și că naționalismul a stat în cearta mea cu protopretorele Makassy. Venind d-sa înainte cu 2 ani, nici nu putea cunoaște năcazurile noastre naționale din trecut; iar ceartă și luptă cu Makassy nu am purtat numai eu ci întreg corpul reprezentativ, — pentru incorectitatea uovedită la alegerea de notari și pentru tendința de a aduce comuna la sapă de lemn, (a și adus-o de jumătate prin casele zidite fără rost, înglodând comuna noastră Bozoviciu în mari datorii pe cari D-zeu știe când le vom achita). Dovadă protocoalele comitetului reprezentativ și vorbirile mele în congregațiuni, iar lupta a devenit mai încordată după pedepsirea mea pentru un steag la o nuntă cu 10 zile închisoare și 200 cor,

Că lupta s'a purtat pe contul naționalismului, ori nu s'a văzut pe atunci din fapte.

Ce atinge alegerea membrilor congregaționali, aici în Bozoviciu a învins lista națională și nu știu de ce atâta gălăgie.

E drept, că înainte de alegere s'a încercat a se face pact cum s'a încercat ba chiar s'au încheiat în alte părți, dar la noi la un astfel de pact nu s'a putut ajunge și așa în ședința ultimă s'au făcut candidările și nu în ședința primă când nici nu să știa câți membrii vin aleși, de oare-ce s'a redus numărul cu jumătate.

E drept și aceea, că eu nu am primit să fiu candidat în lista oficioasă, condamnând pe aceia, cari mi-au luat numele în deșert înainte de a aduce conferința conchemată vre-un decis în merit. Port eu vre-o vină dacă partidul contrar m'a luat în combinație?

Eu am intrat în viața publică de 20 ani. Mărturisesc, că în acești 20 ani mi-am împlinit datorințele de român cu cea mai mare conștiințiozitate și nu am așteptat și nici-când nu aștept vre-o recunoștință ori laudă; dar nici aceea nu permit, ca cineva să mă atace în simțământul meu național ce-mi este mai scump pe lume.

Român m'am născut și ca atare voiesc să-mi dau sufletul.

Nu sunt bune aceste certe, cari numai ne slăbesc în cele naționale și slăbindu-ne se întăresc contrarii, apoi afirm și aceea, că tot ce e grăbit nici-când nu aduce rezultate îmbucurătoare.

Acestea trebuiau aplanate în cuibul nostru.

Bozoviciu, în 4 | 17 Decembrie 1907.

Cu aleasă stimă:
Ioan Brânzeiu,
paroch român.

Lucruri triste.

Triste din cale afară. Dar nu aberațiunile cuprinse, sub acest titlu, în «Lupta» Nr. 259, ci sălbătăcia pe care purul ade-văr o jignește în cele următoare:

Un colaborator al nostru, d-nul Ilie Bogdanu din București, a scris în «Progresul» un p i m a t.c.o.l, sub t t l u l «Simptome îngrijitoare», în care, ca și alte ziare ale noastre, a făcut apel la bunul simț al intelectualilor noștri, să sprijinească pe negustorii și meșteșugarii români. A făcut va să zică un lucru bun. Cine l-ar putea invinui pentru acest nobil avînt sufletesc?

Dar fiindcă în introducția articolului a atins, incidental, cum pe alocurea »frunțașii fac cunoștința poporului numai cu toba și cu portărelul«, o alusie la advocații-nepăsători, d-nul Dr. Liviu Cigăreanu a reflectat în numărul următor al «Progresului». D-sa zice tot într'un prim articol, că subscrie cu amândouă mâinile apelul și încheierile din articolul d-lui Bogdanu, dar totodată arată cu blândețe, că din greșalele, ce le va fi descoperind d-nul Bogdanu la cutare și cutare, nu se poate admite o acuză generală asupra advocaților, cari, în aceste vremuri grele, sunt cei mai devotați povățuitori ai poporului. Corect!

Iată pentruce mă pomenesc în «Lupta» cu primul atac asupra «Progresului» nostru, care în mod firesc, prin rectificarea de față, dă să se zmulgă, abuzălea, de sub lovitura unui nesocotit, care s'a icuit în pânțele societății noastre ca să-i sloboadă mațele prin calumnierea «Progresului».

Iată simptomul cel mai îngrijitor, care ne va și da de cap. În toate părțile se resimte dezolația, ce provine din imperfecția răsleților și din întrelăsarea antestătorilor noștri, cari din comoditate, sau din alte cauze și mai culpabile, — nu îndrumă, nu îndreaptă, nu-și bat capul cu educația celor slabi. Eată partea de unde ne apucă străinul, cum apucă uliul găiniile lăsate afară în bătătură.

Să vă povestesc și interesanta poveste a acestor «lucruri triste».

Încă dela ivirea micului nostru stindard cultural «Progresul», s'au născocit oameni negîndiți, cari i-au pus sulița în coaste, sub pretext, că foaia asta va bate pe unul și pe altul. Inzadar am declarat cu toată bărbăția și în articolul-program, și în p.i.m-articolul «Murmur» din Nr. 4, ceiace iată declar și acum aici, că «Progresul» nu va face absolut nimăruia nici o nedreptate, ferindu-ne, ca de focul mistuitor, de «personalități». Inzadar! Sunt «creștini», cari nu te cred, nici să-ți scoți limba d'un cot.

Tufarul care «respunde pentru felul și tonul întâmpinării» (ce caraghioslic!) arată negru pe alb în «Lupta», că «cei din jurul Progresului s'au grăbit să își dea arama pe față. Ura personală și dorul de răzbunare pe aici și-a căutat și aflat loc de răzbunare». Acest atest îl iscălește: n i m e n e a.... Unde ești tu Tepeș Doamne.... sau ce să mai esclami în fața stricăciunii, ce transpiră din atâta răutate omenească!

Să vedeți ce s'a mai întâmplat.

Dupăce apăruse articolul d-lui Bogdanu, am fost citat deadreptul înaintea soborului tuturor intelectualilor noștri din Oravița, conchemați, într'o seară în localul Casinei,

într'o «Conferință socială», spre a-mi da seama «dece am admis spre publicare articolul — încriminat». Am respuns la toate resfirând orice urmă de bănuială. Ba mi-am călcat pe inimă și am primit și eu cu sinceritate declarațiile unor sobornici, că adevărat nimeni nu cere capul «Progresului»; cu un cuvânt ne-am lămurit pe deplin. Am făcut și eu tabula rasa asupra multor gravamene, pe cari nu le pot scoate în publicitate. Sunt de convingerea, că numai prin îndelungă răbdare și — ertându-ne unul altuia greșalele, putem da înainte.

Impăcarea frățească am și relatat-o cu însuflețire în Cronica «Progresului». Și absolut toți credeam, că din împăcarea aceasta frumoasă vor resări lucruri bune. Când colo diavolul și-a vârat coada pe nesimțite, și spre uimirea noastră a tuturor, ne pomenim cu explozia din «Lupta».

Cine e autorul atât de necavaler? Nu poate fi decât vr'un descreeat, incorigibil, care nu mai are nici un Dumnezeu. Numele știu că nu i-l vom afla nici când. Atâta știu, că dintre noi Oravițenii — nu poate fi! Nu pot admite, pe cât cunosc eu lumea, că între noi să fie un asemenea fariseu, care sub pecetea păcii, înălțătoare, să fie ascuns earba fiarelor....

N'a putut fi decât vr'o veveriță vicleană, care sare ușor din creang în creang, căutându-și scut la înălțime, și nu știe că și bradul cel mai înalt — îl țin rădăcinile din pământ. Fie scara cât de înaltă, tot stă cu cu un capăt rezimată de pământ!

Fie cine-o fi autorul, constatăm că a grăit minciună, și a dat fuga în tufă!....

N'ar fi vremea ca ziarele noastre să nu mai găzduiască nici un atac personal fără iscălitură?

Gheorghe Jianu,
editorul „Progresului“.

Din Maramureș.

La 16 l. c., s'a ținut restaurația în Maramurăș, realegându-se toți oficianții vechi. Pentru români nu s'a întâmplat nimic deosebit. Ei au fost pregătiți înaintea, făcând parte cu toții din partidul comitatens, alcătuit în adunarea trecută. Duhul frățietății și al prieteșugului cu fapta asta s'a întărit și încătușat și mai strâns.

Viață patriarhală, bună armonie, pace sfântă, frățietate strânsă, caracterizează Maramureșul, — cum le place a se mândri și unora și altora, în vorbiri și toaste.

Doritorii de a produce asemenea situații pentru toți românii, vie la noi, studieze viața noastră, apoi, să o aplice și iacă-i gata frățietatea dorită.

Oficianții români sunt realeși cu unanimitate. Intre aclamațiuni se aude și glasul alor 2 țărani viriliști, chipuri nemeșești, — unu cu o gubă sură băițată, altul cu'n suman negru — imitându-i pe domnii cu «üjen».

Se declară alțiși: Ioan Balea, protonotar; dr. Ioan Mihalyi, profotisc comitatens; și 2 protopretori, Găvrilă Mihalyi al Tecului, Simion Pop al Vișăului.

Din partea comitelui suprem sunt numiți fisc. com. de onoare: Florentin Mihalyi, ginerele lui Hieronimy.

De încheere, firește, n'a lipsit banchetul. Mă cuprinde o bucurie cetind, că artistul Zaharie Bârsan, va întreprinde un turneu în iarna aceasta și va da reprezentațiuni teatrale, prin toate centrele locuite de Români.

Cred, că și noi maramurășenii — neam de origine română — vom avea posibili-

tate să-l ascultăm, să ne bucurăm și să ne salte inima — măcar pe vre-o câte-va minute — la auzul dulce al graiului românesc într'o piesă poporală ori comedie?

Cred, că ne-ar face părtași de fericirea de care Maramureșul până acuma încă n'au avut parte, pe când alte locuri mai norocoase o gustă din când în când.

În nădejdea aceasta te salutăm înainte și te așteptăm cu drag.

Cron.

O scrisoare a deputatului Sillinger.

Paterul Sillinger deputat în Reichsrathul austriac, cel care a prezentat moțiunea în favorul naționalităților nemaghiare din Ungaria a trimis ziarului «P. Lloyd» o scrisoare prin care i și motivează îndemnul, care l'a făcut să înainteze această moțiune.

Iată între altele cum se exprimă Sillinger în scrisoarea în chestie:

«Îndemnat de brutalitatea fără pereche care s'a comis la Cernova, și de opresiunile ce se efectuează zilnic asupra naționalităților nemaghiare, am luat deciziunea să înainteze Reichsrathului proiectul meu de rezoluțiune și mă bucur din inimă, că el a găsit atâta răsunset în parlamentul austriac. Proiectul meu nu este un proiect de agitație, ci este expresia unei dorințe vii, ca odată să se guverneze în mod omeneș și în Ungaria.

Pentru mine Ungaria nu este un stat strein, ci o parte constitutivă a Monarchiei noastre. Câtă vreme avem un domnitor comun, o diplomație comună, o armată comună, câtă vreme ne jertfim pentru interese comune, câtă vreme durează sancțiunea pragmatică, Ungaria nu este un stat strein nici pentru mine, nici pentru noi, și avem dreptul să ne amestecăm în afacerile ei interne.

N'ar trebui să curgă în vinele noastre nici-o picătură de sânge, dacă am tăcea, atunci când în Ungaria se asasinează frații noștri.

Dacă s'ar întâmpla acest lucru în Turcia din toate părțile ar curge notele diplomatice, și statele ar căuta să intervină, cu atât mai mult avem noi datorința să ne ridicăm glasul, atunci, când se operează brutalitățile împotriva fraților noștri din o țară suroră.

Nu o să cedăm dreptul nostru de a critica tratamentul, sub care sunt supuși frații noștri din Ungaria și nu vom ceda din dreptul nostru de a ne impune dorința noastră și reclamațiile noastre în această privință.

Nu sunt dușman al ungarilor, dar sunt un potrivnic încarnat al sistemului de guvernare, ce se aplică în Ungaria.

Din rezoluția mea nu retrag nici o silabă cu toată supărarea lui Wekerle, ori a lui Beck.

BULETIN PARLAMENTAR

Sedința dela 19 Decemvrie.

Continuarea discuției asupra cvotei.

Sedința se deschide la orele 10 sub președinția lui Justh.

Pe băncile naționaliștilor, dnii: Lucaiu, Oncu, Ciciu Pop, dr. Popovici și Aurel Vlad.

Imunitatea croaţilor Supilo şi Popovici.

Înainte de a se trece la ordinea de zi, deputatul Héderváry, raportorul comisiei de imunitate, depune pe biourourile Camerei deciziunea acestei comisii în chestia croaţilor Supilo şi Dušan Popovici.

Primul are să-şi ceară scuze în faţa Camerei, al doilea este eschis dela şedinţe de la 20 Dec. până la 5 Ianuarie.

Această hotărâre a fost primită cu zgomot din partea Croaţilor, cari se prezentaseră şi astăzi în număr de vre-o 10—15 inşi. Croatul Banjanin a şi strigat, că decizia aceasta nu este a comisiei de imunitate, ci a lui Wekerle. Preşedintele îl chiamă la ordine pentru această expresie.

Raportorului îi răspunde în croaşte Mazuranici, care nu găseşte nici-un motiv, în urma căruia comisia de imunitate să vină cu un verdict de culpabilitate pentru colegii săi.

În decursul vorbirii sale, Mazuranici a fost în două rânduri chemat la ordine. Odată pentru că s'a exprimat defavorabil pentru Návay, a cărui eschidere din comisie o ceruse pentru acest caz.

Hotărârea adusă de raportor a fost primită de întreaga majoritate.

Contra ei, pe lângă Croaţi, au votat şi naţionaliştii, asupra cărora bineînţeles, că s'a deslănţuit droaia de apostrofări injurioase.

A luat cuvânt apoi Supilo după ce s'a achitat de cerinţele comisiei de imunitate şi a vorbit în ungureşte la regulament.

S'a opus cu toată energia, atitudinii vicepreşedinţilor Návay şi Rakovsky, cari împiedeca pe deputaţii Croaţi de a se folosi de limba lor în parlament şi laudă pe Justh, că aplică în mod cinstit regulamentul. Faptul acesta — zice Supilo — denotă, că între preşedinţii Camerei acesteia nu există imunitate.

Un moment neplăcut pentru Justh.

Interesant a fost momentul, când Supilo a pronunţat numele celor doi vicepreşedinţi. În acest moment au izbucnit în strigăte de eljen întreaga majoritatea, pe când la numele Justh, care a fost rostit cutribute reverenţioase (igen tisztelt elnök ur) în mai multe rânduri, nimeni nu şi-a deschis gura. Situaţia preşedintelui era în aceste momente cam genantă, l-a spălat însă Wekerle, care în câteva cuvinte a împăcat şi capra şi varza şi pe Justh şi majoritatea, ba şi Croaţii au tăcut:

„Nu chestia limbei“ — a zis el — „nu, acesta e lucru de a doua mână (ei aşi!) dar faptul că Croaţii prin vorbele lor vreau să împiedece activitatea noastră, în aceasta constă gravitatea atitudinii lor“.

De ce mi turburi apa mielule? — zicem noi!

Discuţia asupra cvotei.

Trecându-se la ordinea zilei — la proiectul cvotei — a luat cuvântul bătrânul Széll, vorbind încet, ca şi când ar spune o taină.

În faţa lui jovialul ministru-preşedinte zâmbia într'una şi întregia colo şi colo cu câte o vorbă discursul schiopătat al lui Széll. Îl combătea pe Polonyi şi de aceea căuta Wekerle să inspire viaţă acestui discurs. Cvalifică de neadevărată aserţiunea lui Polonyi, că deputaţiunea cvotei n'ar fi pertractat proiectul referentului, şi preşedintele acestei deputaţiuni ar fi dispus să se prezinte proiectul lui.

Acestei învinuiri s'a opus Polonyi, susţinând, că în cazul când un preşedinte al unei comisii are şi el un proiect, al său, atunci nu poate funcţiona în calitate de preşedinte.

Contra cvotei au vorbit şi Croaţii. Discuţia generală s'a isprăvit. Votarea s'a amânat pentru ziua de mâine.

Sedinţa dela 20 Dec. a Camerei.

Un nou început de obstrucţie croată.

Şedinţa se deschide la orele 10 de preşedintele Justh Gyula.

Pe băncile naţionaliştilor Lucaciu, Oncu, Vlad.

Sala la început mai populată. Imediat însă, ce au luat Croaţii cuvântul, băncile au început a se goli şi majoritatea s'a retras pe culoare.

Preşedintele anunţă, că discuţia generală asupra proiectului cvotei s'a sfârşit şi că pentru încheiere s'au anunţat şapte oratori croaţi.

Votarea nominală a cvotei s'a amânat pentru câteva zile. În decursul şedinţei de mâine nu se va putea face această votare, deoarece mulţi dintre deputaţii majorităţii vor pleca la Viena în delegaţiune.

Se vorbeşte, că se va ţine şedinţă şi în Dumineca viitoare.

După pauză se începe discuţia în merit asupra proiectului transacţiei.

Croaţii sunt hotărâţi să obstrueze din nou acest proiect.

Cel dintâi care ia cuvântul este deputatul Lorkovici unul dintre cei mai activi şi destoinici dintre obstruanţi.

El insistă asupra desavantajelor create de proiectul transacţiei atât pentru Ungaria cât şi pentru regatul croat.

Cuvântul de încheiere asupra cvotei a fost început de Roici.

Au mai vorbit pe scurt Vinkovici, Pribievici şi Banianin.

După vorbirea Croaţilor urma votarea nominală a cvotei. Aceasta însă după cum am anunţat s'a amânat pe timp nedeterminat.

A vorbit şi Surmin tot în această chestie. Şedinţa se încheie după ora 2 şi jumătate urmând a se continua Duminecă 22 c.

Ultime ştiri.

Înţelegere între guvernul român şi opoziţie.

Bucureşti, 20 dec.

(Telefon.)

S'a stabilit înţelegere deplină între guvern şi opoziţie cu privire la punctele principale ale proiectului de lege relativ la tocmirile agricole dintre marii proprietari şi ţărani, — şi în special asupra chestiunilor foarte importante a izlaurilor lor ce urmează a se ceda ţăranilor.

Proprietarii cu proprietate mai mare de 150 hectare vor vinde de bună voie ţăranilor pământuri pentru păşune a căror întindere nu va trece o optime din totalitatea proprietăţii.

Toate abuzurile şi cămătăria la care dedeau loc tocmirile agricole sunt desfiinţate şi s'a prevăzut în contra lor pedepse foarte aspre.

În urma acestei înţelegeri legea va fi votată de corpurile legiuitoare şi promulgată în cel mai scurt termen.

Această fericită soluţiune datorită conlucrării patriotice a partidelor politice, va curma crizele agrare ce au izbucnit în primăvara trecută.

ŞTIRILE ZILEI.

Vineri, 20 Decembrie n.

— „Tribuna“ luată la goană. Pentru două articole scrise despre măcelul dela Pânade, dl Antoniu Pepa, fost colaborator al „Tribunei“, a fost chemat înaintea procuraturii din Oradea-Mare. *Impotriva dlui Pepa s'a pornit proces, pentru calumnierea armatei.*

Tendinţa forurilor judecătoreşti — inspirate din ministerul de justiţie, — e vădită: nimicirea cu orice preţ a presei naţionale.

Acum e „Tribuna“ la rând.

— **Himen.** Domnişoara Sofica Subu, din Torontal-Cubin, şi dl Demetriu Olariu, din T.-Cubin, logodiţi.

Felicitările noastre.

— **Explozie fatală.** Din Palermo se telegrafiază: Pe calea Lateran într'o prăvălie de arme s'a produs Miercuri o explozie de iarbă de puşcă, în urma căreia mai multe case s'au prăbuşit. Explozia atât de puternică a fost, încât ea a fost auzită în întreg oraşul. Geamurile dela casele din apropiere toate s'au spart. Sunt vre-o 25 de morţi şi vre-o 100 de răniţi.

— **Delapidator prins.** Fostul contabil al firmei Haracsek din Baia-Mare, Kraus Károly, defraudase dela stăpânul său 1.400 coroane, care sumă avea să o pună pe postă, şi o şterse, dar a fost prins şi transportat la Baia-Mare.

— **„Agitator“ pedepsit.** Tribunalul din Arad a condamnat pe părintele Ioan Popoviciu din Berzova pentru o pretinsă agitaţie la 400 cor. amendă.

— **Prelegere economică.** În Haţeg se va ţine la 22 Decembrie a. c., la orele 4 p. m., în biserica gr. or. din Haţeg, o prelegere economică, cu următorul program:

1. Deschiderea prelegerii economice prin dl dr. Gavril Suci, directorul despărţământului. 2. Prelegere morală din „Viaţa şi faptele Domnului Isus Christos“, ilustrată cu proiecţiuni de schiopticon, de dl dr. Iacob Radu, vicar foraneu. 3. „Urmările beţiei“, cu proiecţiuni de schiopticon, de dl Ioan Muntean. 4. „Soiurile mai alese de vite“, cu proiecţiuni de schiopticon, de dl Victor Pop. 5. Închiderea prelegerii prin directorul despărţământului.

— **Moartea unui episcop reformat.** Bartók György, episcopul bisericii reformate din Ardeal, a răposat ieri seara în Cluj, în vârstă de 62 de ani.

— **Din comitate.** În locul comitelui suprem Kapdebó, cu administrarea comitatului Timiş a fost însărcinat Návay Tamás, comitele-suprem al comitatului Cenad.

— **Markhot Gyula,** comitele suprem al com. Nyitra — atât de duşmănit din partea poporalilor — şi-a dat demisia. La alegerea funcţionarilor, candidaţii poporalilor au rămas cu toţii în minoritate.

— În comitatul Albei-inferioare a fost ales vicecomite baronul Bánffy Kazmér, protonotar Dr. Lengyel György.

— **Gogoriţe patriotice.** Ziarul „Bpest“ publică în numărul său de astăzi, o ştire atât de absurdă, încât ne mirăm cum redacţia ziarului maghiar a putut-o da în vileag. Ci-că 600 de români au năvălit la 15 Decembrie în comuna săcuiască Oláh-Bretis şi i-au scos din case, prădându-le tot avuţul. Săcuii nu s'au putut apăra împotriva românilor înarmaţi până la dinţi.

Vara, în căldurile tropicale, mai înţelegem să se scrie astfel de fantezii, acum însă, în miez de iarnă, trebuie să fii slab rău la judecată ca să poţi da la tipar astfel de gogoriţe.

— **Un notar defraudant.** Ni-se scrie din comuna Vrani, comitalul Caraș-Severin, că notarul acestei comune, Iosif Vrăneanțu, ar fi defraudat din averea statului considerabila sumă de 8000 de coroane. În urma denunțului făcut de câțiva locuitori vrănieni s'a ordonat o anchetă, care să stabilească faptul. Se crede, că notarul a avut complici.

Deocamdată el este destituit din oficiu. Rușinea cea mare este, că numitul notar este fiu al comunei și cu toate acestea nu s'a jenat să mănânce bănișorii strănși cu chin și cu necazuri ai consătenilor săi, ai rudeniilor sale.

Iată unde ajungem, dacă se dă prea mare încredere slujbașilor noștri comunali, cari ar trebui controlați pas cu pas, pentru că aceasta nu este unicul caz, unde bietul sătean e silit să plătească de două, trei ori dările, cari și așa ne apasă pe toți destul de greu.

— **Necrolog.** Simeon Dragomir, notar cercual, a răposat la 16 Decembrie n., în Gurasadul, în vârstă de 56 de ani.

Inmormântarea lui a avut loc la 18 Decembrie în cimitirul bisericii gr. or. române din Gurasadu.

Vichentie Balea, preot în Rusova-Veche, a răposat la 15 Decembrie n.

Odihnească în pace!

— **Organul dlui Burdia.** Ilustritatea Sa dl C. Burdia s'a simțit atins printr'o notiță publicată în „Lupta“. Se spunea în această notiță că din partea unui institut românesc s'a sistat ajutorarea societății „Carmen Sylva“ din Graz — în urma intervenției dlui Burdia.

Ilustritatea Sa desminte acum în organul său oficial din Sibiu „Telegraful român“ (are și în Budapesta un organ: „Lumina“) știrea aceasta. „Suntem rugați a constata că dl Burdia e străin cu totul de afacerea aceasta, despre care n'are nici o cunoștință“ — scrie „Tel. burdist“...

Ni-am edificat!

— **Catastrofă minieră în America.** Din New-York se telegrafiază că în minele de cărbuni din Alabama s'a întâmplat o explozie groaznică. 75 de băieși și-au pierdut viața.

Din public *)

Declarațiune.

„Tribuna“ în nrul 268 a c. publică respunsul dlui Sever Bocu „în chestie personală“ adresată dlui deputat dr. Stefan C. Pop. Dl Bocu termină cu următoarele: „Cât pentru laudele înaintea adjuncților DTale, că mă vei nimici, eu sper că te vei resgândi, îmi vei da totuși pardon ca să trăesc mai departe“. Noi subscrișii aplicați în cancelaria dlui dr. Stefan C. Pop, declarăm pe cuvântul nostru de onoare, că dl deputat dr. Stefan C. Pop nici când nu s'a lăudat, că va nimici pe dl Bocu, nici când cuvinte de acestea nu a folosit în prezența noastră, dar nici noi nicăiri și nici odată înaintea nimerii nu am zis, că dl Pop s'ar fi folosit de astfel de cuvinte, — drept aceia suntem siliți în interesul adevărului a rectifica partea aceasta din scrisoarea dlui Bocu.

Arad la 18 Decembrie 1907.

Ludovic Fazecaș, Alexandru Morariu,
cand. de adv. cand. de adv.

Eugen Costina,
iurist.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacția nu primește responsabilitatea.

Economie.

Starea semănăturilor.

Ministrul ungar de agricultură a dat eri publicității un raport asupra situației agricole din Ungaria.

Conform acestui raport alcătuit pe temeiul comunicărilor corespondenților economici, timpul a fost în curs de o lună (dela 15 Noiembrie n. — 15 Decembrie n.) afară de ținuturile în cari a plouat prea mult, favorabil pentru facerea arăturilor, semănăturilor de toamnă, precum și îngropării viilor și scoaterea sfeclilor de zahăr.

Agricultorii deși au întârziat mult cu semănatul, au isprăvit totuși aproape pretutindeni.

E drept, că sunt ținuturi, în care agricultorii au fost nevoiați a arunca semințele în pământul tare, încât acestea n'au resărit, sau au început abia acum a resări, însă foarte rău.

Semănăturile resărite sunt în deobște, rari, mici și gingașe, e teamă, că nu numai acestea, dar chiar și cele mai mari și tufoase nu vor putea rezista gerului.

Timpul anormal din toamnă a avut de urmare, că situația semănăturilor din diferitele ținuturi e foarte deosebită.

Cele mai bune semănături sunt în ținuturile din dreapta și stânga Dunărei și în ținuturile ardelene, apoi în părțile de sus ale Tisei, cele mai slabe semănături sunt în Ungaria de mijloc. Aci greunțele aruncate în pământ au început a resări abia în prima Decembrie, semănături dese și verzi abia se zăresc pe seșul Ungariei.

Ploile multe au nimicit mulțime de insecte și pușteriile de șoareci, așa că pagubele pricinuite de aceștia sunt foarte neînsemnate.

Numai în ținuturile dela poalele munților se vestește, că șoarecii pricinuesc pagube mai mici.

Raportul constată, că până acum ni s'au plâns încă numeroși agricultori de lipsa de nutreț. În unele ținuturi lipsa de nutreț e din ce în ce mai simțitoare.

În genere agricultorii vor fi siliți a da vitelor cu împărțea și cu mare cruțare nutrețul. Situația poate deveni în caz de iarnă grea, foarte critică.

Adunarea generală a Asociației regnicolare a institut. de credit și economii. Eri s'a ținut în Budapesta adunarea generală a Asociației regnicolare a institutelor de credit și economii din Ungaria. Președintele adunării a fost L. Mándy, consilier ministerial.

Ministrul de comerț, precum și ministrul de finanțe a fost reprezentat în persoanele a doi înalți funcționari ministeriali. Reprezentant al băncii Austro-Ungare a fost Victor Elischer, inspector general.

Secretarul Asociației în raportul prezentat adunării generale face o amănunțită dare de seamă asupra activității Asociației. În direcțiune a fost ales și directorul «Albinei» din Sibiu, dl Partenie Cosma.

Situația băncii austro-ungare. Bilete de bancă în circulațiune 1.865,210.000 (—7,201.000) coroane. Metal 1.439,235.000 (+2,594.000) coroane.

Portofoliul 691,911.000 (—3,133.000) coroane.

Lombard 94,823.000 (—950.000) coroane. Bilete de bancă, supuse la dare, în circulațiune 25,974.000 (—9,796.000) coroane.

Banca austro-ungară își va ținea adunarea generală la 30 Decembrie în Viena. Din cercurile financiare bine informate se vestește, că dividendul din anul curent va fi de 110 coroane, față de 90 coroane 40 fileri din anul trecut.

Lipsa de vagoane. Ministrul ungar de comerț, având în vedere lipsa mare de vagoane, s'a văzut îndemnat a face la fabricile din țară o comandă de 4500 vagoane.

Fabricile au liferat în cursul anului curent abia, 1200 vagoane, și pe lângă toată încordarea vor lifera până la sfârșitul luni Februarie 1908 numai 600, iar celelalte abia la sfârșitul anului 1908.

Circulația căilor ferate de stat s'au dezvoltat însă într'atât încât lipsa zilnică de vagoane atinge cifra de 20.000.

Ministrul de comerț voind a satisface cerințelor urgente de transport a primit ofertul unei societăți, care e învoită a vinde căilor ferate ungare circa 3175 vagoane de diferite tipuri.

Guvernul va plăti pentru aceste vagoane 11,692.920 coroane 60 fileri, adică în cifră medie de fiecare vagon 3682 coroane 60 fileri.

Un vagon nou, — conform ultimei comande făcute pe baza articolului de lege XXIX. din anul 1907, costă în cifră medie 4507 coroane, deci vagoanele cumpărate dela societate sunt mai eștine.

Recolta sfeclilor de zahăr. Zilele trecute s'au dat publicității cifrele recoltei sfeclilor de zahăr din Europa.

Conform acestor date, în cursul anului curent s'a produs în Europa în total 6399900 tone, față de 6,640.000 tone din anul precedent,

Din acestea se vine pe Austria și Ungaria 1,417.100 tone, față de 1,330.600 tone din anul trecut.

În Germania s'a produs 2,056.000, în Rusia 1,403.000, în Franța 707.000, Belgia și Țările de Jos 405.000, Suedia 109.500, Italia 140.000, Spania 109,000, și Dania 52.000 tone.

Repausul duminical. Camera de comerț și industrie din Budapesta precum și Asociația regnicolară a comercianților ungari a rugat ministrul de comerț să permită, ca Duminică, la 22 Decembrie n., înainte de sărbătorile catolice, comercianții să poată vinde ziua întregă.

Ministrul de comerț a dispus ca Duminică (22 Decembrie) comercianții pot ținea deschise prăvăliile lor până la orele 12 din zi.

Bursa de efecte. Specuția a fost azi indispusă, circulația restrânsă. Fluctuațiunea în cursuri a fost neînsemnată.

Unele valori locale s'au vândut cu prețuri urcate.

La încheierea bursei au notat:

Tipul de instrument	Unitate	Valoare
Acțiunile institutului de credit austriac	vinde	630.25
„ „ ungar	„	672.—
„ băncii de escompt	„	475.—
„ soc. căilor fer. aust. ung.	„	672.—
Renta ung. de aur 4 proc.	„	111.20
„ „ coroane 4	„	93.10
„ austr. de aur 4	„	114.75
„ „ coroane 4	„	97.—
Scrisorile fonciare „Albina“	„	101.—
Napoleonilor (20 franci aur)	„	19.21
mărci germane, aur	„	23.60
Calbeni austriaci și ungurești	„	11.43
Bilete germane 100 mărci	„	118.05
„ franceze 100 franci	„	96.22
„ italiene 100 lire	„	96.20
„ române 100 lei	„	94.15
Rubla rusească de hârtie	„	2.53

Prețurile cerealelor. Sosind din New-York știri despre urcarea prețurilor, tendința a fost azi fermă. Grâul s'a scumpit cu 20 fiileri de maza m. (100 kgr.). Celelalte cereale s'au menținut prețurile. Circulația a fost minimală.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut abia 10.000 măji metrice grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (80 kgr. greutate) s'au plătit 26 cor. 45 fileri, iar pentru cel mai slab din comitatul Pestei (75 kgr. greutate) 25 cor. 15 fileri de maza metrică (100 kgr.).

Tendența generală în târgul pe termen de cereale a fost fermă. Conform buletinului oficial au notat:

Grâu pro Aprilie 1908: 13.36, 13.40—13.35, pro Octomvrie 1908: 11.27, 11.20—11.26.

Secară pro April 1908: 12.34, 12.37—12.41.

pro Octomvrie 1908: 10.23, 10.15—10.18.
Ovăs pro Aprilie 1908: 8.55, 8.56—8.55.
Cucuruz pro Mai 1908: 7.43, 7.46—
7.45 coroane de 50 kgr.

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plătește până la Budapesta de 100 kilograme: Dela Panciova 52—56 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 46—48, Bezdán 34—38, Senteș — Seghedin —, Zenta —, Titel 48—50 Timișoara —, Becicherecul-Mare 54—56 fileri.

In aceste sume sunt socotite și darea de transport precum și taxa de asigurare.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, m. netr. (100 kgr.) frum.	26 cor.	60 fil
„ „ „ „ mijl.	25 „	— „
„ „ „ „ slab	25 „	05 „
Secară, „ „ dela	23.60 —	24.10
Orz, „ „ „	15.70 —	16.10
Cucuruz nou „ „	14. —	14.20
Ovăs „ „	16.65 —	17.40
Rapiță „ „	34.50 —	36. —

II.

Producte.

Prețurile sunt socotite după 100 kilograme în bani gata.

Unsoare de porc, dela	143 cor.	— 146 cor
Slănină „ „	109 „	— 114 „
Cartofi „ „	4.30 „	— 5.30 „

III.

Târgul de porci din Kőbánya (Steinbruch) (Prima calitate ungară.)

Bătrâni „ „	—	— fileri kilogramul
Tineri „ „	126—128 „	„

Redactor responsabil:

GEORGE PLEȘOIANU.

Banca Națională a României.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1906		1907	
2 Decemvrie	ACTIV	14 Noemvrie	1 Decemvrie
119 642 514	84 195 014 Reserva metalică aur	138 137 686	137 407 190
	35 447 500 „ Trate Aur		
674 414	Argint și diverse monete	567 494	733 791
91 719 413	Portofoliu Român și Străin	96 817 163	89 975 287
31 237 260	*) Impr. contra ef. pub.	14 847 400	
	„ „ „ în cont curent	17 852 599	33 002 098
11 999 979	Fonduri publice	11 999 861	11 999 861
14 720 335	Efectele fondului de rezervă	15 717 546	15 717 546
2 899 824	„ de amortizarea imob. și material	3 248 621	3 248 621
5 823 364	Imobili	5 926 414	5 928 546
607 231	Mobilier și Mașini de Imprimerie	640 701	640 749
807 533	Cheltueli de Administrațiune	787 299	797 676
90 058 725	Deposite libere	104 887 529	104 554 654
3 488 262	Compturi curente	3 784 287	6 535 589
19 758 836	Compturi de valori	30 173 561	27 267 559
393 437 690		445 690 260	437 596 566
	PASIV		
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
21 628 098	Fond de rezervă	23 329 895	23 329 895
3 275 468	Fondul amortisării imobilelor și material	3 534 606	3 534 606
263 124 190	Bilete de Bancă în circulațiune	297 864 430	289 996 400
1 646 498	Profituri și perderi	2 077 070	2 077 070
1 704 711	Dobânzi și beneficii diverse	1 996 730	2 103 914
90 058 725	Deposite de retras	104 887 529	104 957 979
393 437 690	Conturi Curente		
		445 690 260	437 596 566

Scomptul 8‰.

*) Dobânda 8/100.

Cumpărați Calendarul Poporului Român pe 1908.

Cel mai frumos și bogat calendar românesc dela noi. Se estinde pe 13 coale de tipar, 208 pagini.

Cuprinsul Călindarului:

1. Cronologia anului. Cele 12 luni cu roșu. După fiecare lună o pagină curată pentru însemnări. Regentele anului. Luna. Intunecimi. Zile de repaus. 29 Februarie. Semnele cronologice. Zile schimbătoare peste an. Posturile. Deslegarea posturilor. Anotimpurile. 2. Tabla cametelor. 3. Domnitorii din Europa cu 29 chipuri. Țările și numărul locuitorilor și cu capitala fiecărei țări. 4. Consulatele din Budapesta. 5. Posta: I. Scrisori; II. Mandate postale; III. Pachete; IV. Telegrame. 6. Călătoria cu trenul: a) persoane; b) pachete. 7. Timbre și taxe pe tot felul de rugări, sentințe, contracte, petiții, etc. 8. Despre procese: Un articol în 10 capitole, foarte interesant și folositor pentru oameni dela sate. — Partea literară: 9. Norocul celor trei fete. 10. Câți jidani sunt pe lume? 11. Blăstămii soției (poezie). 12. Isus și paserile. 13. Blăstămii de mamă (poezie). 14. Obiceiuri rele. 15. Vrăjitoarea. 16. Cucul și domnișorul. 17. Românii. 18. La botez (poezie). 19. De când sunt judecătoria? 20. Telegrafia. 21. Trai la stână. 22. Ciudățeni la animale. 23. Scrisoarea orbilor. 24. Pureele. 25. Graba strică treaba. 26. Analfabetii. 28. Emigrarea. 29. Răscoala țărănească. 20. Cojocarii Sfântului Ilie. 31. Lupta pentru drepturile noastre. 32. Ră-

vașul anului cu toate întâmplările mai însemnate din lume. 36. Ce e românesc în Budapesta? 35. Razele Röntgen. 36. Baia de cărbuni. 37. Sfaturi economice. 38. Glume presărate în tot textul Calendarului și anunțuri.

Dintre ilustrații amintim: Casa deputaților (Reichsrath) din Viena. — Deputații români din parlamentul austriac. — Dr. Vasile Lucaciu. — Vichentie Babeșiu. — Deputații țărani din parlamentul austriac. — Casele fundațiunii Gozsdu din Budapesta. — Capela gr.-or. română din Budapesta. — Conducătorii comunității bisericesti gr.-or. rom. din Budapesta. — Redactorii ziarului „Lupta” și „Poporul Român”. — Reuniunea meseriașilor români din Budapesta. — Personalul tipografiei „Poporul Român”. — Sala de zețarie a tipogr. „Poporul Român”. — Departamentul mașinelor de tipar a tipogr. „Poporul Român”. — Boboteaza în București. — Biserica țărului Alexandru II din St.-Petersburg. — „Vatra luminoasă” din București. — Palatul regal din Buda. — Sala mică de dans. — Odaia de dormit a regelui și alte multe chipuri

100 la număr.

Invălitorea Calendarului și de astă dată se prezintă în formă de tot modernă, tipărită în 3 culori.

Un exemplar costă 40 fileri, iar porto postal 10 fileri. Cei ce comandă cel puțin 15 exemplare, primesc 15 procente rabat, adică 15 exemplare costă 5 cor. 10 fil., 25 exemplare costă 8 cor. 50 fil., 50 exempl. costă 17 cor. și așa mai departe. Dela 15 exempl. în sus plătim noi și portpostal. Cei ce comandă mai puțin de 15 exempl., plătesc 10 fileri pentru fiecare exempl. Comercianții primesc 25 procente.

Comandele să se adreseze la

„Poporul Român” Budapest, VII., István-ut 11.

Dar de Crăciun pentru copii

Biblioteca copiilor, volum cu povești, foarte luxos ilustrate.

Au apărut până acum:

Robinson Crusoe	Lei 1.50
Fetița cu bonetul roșiu	„ 1.50
Basme alese	„ 1.50
Din lumea copiilor	„ 1.50
Jucăriile lui Titi și ale Mimi	„ 1.50
Bunădimineața lui Moș Ajun	„ 1.50
Animalele domestice, cu ilustrațiuni și verșuri, foile gros cartonate indestructibile	„ 2.—
ABC, învățăm să citim (nou)	„ 1.50
Învăț să socotești, dacă vrei să nu greșești. Carte cu ilustrațiuni instructive de calcul, cartonate	„ 2.50
Povestea celor doi sbrăliți, cartonate	„ 1.50
A fost odată...! Povești alese. Un volum mare cu ilustrații (nou), cartonate	„ 2.50

De toate pentru copilașii noștri, ilustrat, cartonate	Lei 3.—
Robinson după Foë, bogat ilustrat, traducere de R. Rosetti, cartonate	„ 3.—
Idem fără ilustrație, cartonate	„ 1.50
Din Una mie și una nopți cartonate	„ 3.—
Copiii la țară, o poveste veselă. Un volum mare, foarte bogat ilustrat (nou), cartonate	„ 3.—
Florini Al.: Povești populare, cartonate	„ 2.—
Iosif Sf.: A fost odată, cartonate	„ 1.50
Smara: Corbul cu pene de aur, povești, ilustrat, cartonate	„ 2.50
Speranția Th.: Pentru toți copiii, frumos ilustrat, cartonate	„ 2.50

Biblioteca copiilor (ediția „Luceafărului” Sibiu):

Volumul I.	Cor. 1.60
II.	„ 1.60
III.	„ 2.—

Se poate comanda la administrația „Poporul Român”, Budapesta, VII., István-ut nr. 11.

„Octoih Bogat“

ediția II-a

CU LITERE LATINE

de

George Cătană

învățător

cuprinzând întreagă rânduiala a Vecerniei, Utreniei și Liturghiei, împreună cu glasurile, podobile, sfetilnele învierii, polileul, pripelele și psalmii aleși, catavasiile, troparele, condacele, irmoasele, și pricesnele tuturor sărbătorilor precum și tipicul catavasiilor de peste tot anul.

Mai departe conține cântări de morți și un adaus bogat de rugăciuni trebuincioase fiecărui creștin, — întocmite pe sama bisericilor și a tuturor cântăreților mici și mari.

Se estinde pe **312** pagini, format mare, cu un tipar frumos și curat și pe o hârtie bună și fină.

Prețurile:

Legat simplu	2 Cor. 40 fil.
„ în pânză cu cruce aurită	3 „ —
„ jumătate în piele cu cruce de aur	4 „ —
„ întreg în piele căptușită, aurit foarte frumos și la margini, în cutie elegantă	7 „ —

La comanda să se adauge plus 20 fil. pentru porto.
Pentru trimiterea recomandată 45. fil.

Se poate comanda la administrația „Poporul Român“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

Dela administrația „Poporul Român“
Budapesta, VII., István-út nr. 11

se poate comanda:

„Cantorul Bisericesc“

cea mai bună carte pentru cântăreții noștri, preoți și învățători.

Intocmită de **GEORGE BUJIGA**, învățător.

Cel mai potrivit dar de Crăciun bisericilor.

Cartea se estinde pe 420 pagini mari și este aprobată din partea forurilor bisericesti competente.

Prețul broșat 10 cor., legat în pânză 12 cor., legat în jum. piele 14 cor., legat în lux 16 cor. Porto poștal 82 fil.

Exemplarele se compactează aici în Budapesta la cea dintâi legatorie de cărți și execuția lor este o adevărată artă în măestria compactoriei.

Cine vrea să ajungă cât mai îngrabă în posesiunea cărții, numai de aici să o comande.

„Dar de Crăciun!“

TABLOUL DEPUTAȚILOR NAȚIONALIȘTI

Fotografiile foarte bine reușite ale celor 25 deputați din clubul parlamentar al naționalităților.

Mărimea tabloului 32×42.

Prețul 1 cor.

Prețul 1 cor.

Pentru pachetare și trimiterea cu poșta recomandată plus 60 fil.

Tabloul se poate comanda încadrat în ramă frumoasă. Lățimea ramei 10 cm. Prețul cu porto cu tot **5 cor. 92 fil.**

Ramă foarte frumoasă pentru ori care salon cu 4 cor. mai mult.

Un tablou admirabil în ramă foarte frumoasă care reprezintă pe

Un minunat tablou care reprezintă

Mihai Viteazul

Vinerea Mare

mărimea 42X52 cm. Lățimea ramei 10 cm. Prețul 5 cor., plus 92 fil. porto.

mărimea 50X65 cm. Lățimea ramei 10 cm. Prețul 6 cor., plus 92 fil. porto.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

„A apărut“

Diletantul Român

Indigități și sfaturi cum să jucăm teatru

scrise în uzul societăților de diletanți, al reuniunilor de cântări cari dau reprezentațiuni teatrale, precum și al tuturor amatorilor jocului scenic

de

Iosif Velcean

învățător în Reșița.

CUPRINSUL.

1. Ce este teatrul?
 2. Alegerea pieselor teatrale.
 3. Regizarea pieselor teatrale.
 4. Inspecționarea pieselor.
 5. Suflorul.
 6. Decopierea rolurilor.
 7. Memorizarea.
 8. Repetițiile.
 9. Artă interpretării.
 10. Bunul simț pe scenă.
 11. Mișcarea și gesturile pe scenă.
 12. Mimică și gesturi.
 13. Fardarea.
 14. Deghizarea.
 15. Aplicarea barbei și a mustațelor.
 16. Costumarea.
 17. Reprezențațiunea.
 18. Recenziunile teatrale.
 19. Regulament de conduită.
 20. Dispozițiuni contra focului.
 21. Descrierea scenei.
- Appendice.

Cartea cuprinde **144** pag. Mărimea 8° mic.

Cartea e înzestrată cu **56** chipuri.

Prețul broșat 1 cor. Legat în pânză cor. 1-60. Portoul poștal 10 fil.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.